

Motion till riksdagen

1987/88:Ub302

av Rosa Östh och Kersti Johansson (c)
om kost- och konsumentkunskap i skolan

Saft och bullar till middag, vad sägs om det? Det är i varje fall många ungdomars middagsmål. En annan variant är: en halv påse popcorn och som avslutning, en påse djungelvrål (godis).

Det här är uppgifter som kommer fram i en nyligen publicerad undersökning, utförd av klinikchef Svante Lönnbark vid folk tandvården i Hofors och som omfattar 300 ungdomar. Det som i undersökningen framhålls som mest anmärkningsvärt är att många varken äter ordentlig frukost eller middag. "Samhället måste få upp ögonen för problemet. Man kan fundera över hur det går med kroppens uppbyggnad och med koncentrationen i skolan. Föräldrarna, skolan och medicinsk expertis måste ta sitt ansvar" säger Svante Lönnbark.

I en annan undersökning har framkommit att bara 14 % av ett stort antal intervjuade personer äter på traditionellt sätt, dvs. med fasta måltider. 15 % tillämpar en slags mellanform, familjen är samlad tämligen ofta men inslagen av snacks, chips och liknande är stort. Hela 63 % äter på oregelbundna tider. Måltidsintagen har "frukostiserats", dvs. var och en tar sig något i kylen eller går ut och köper en hamburgare.

Vid en mellanstadieskola i Malmö kom i en undersökning 1985 fram att eleverna i genomsnitt gjorde av med 8:42 kr. per dag på godis medan skollunchen fick kosta 4:50 kr. per portion.

Det är tveklöst så att våra kost- och matvanor under de senaste decennierna har ändrats högst betydligt och tyvärr, många gånger på ett sätt som är till men för hälsan. Från livsmedelsverket har man t. o. m. uttalat att vi aldrig förr har ätit så dåligt som nu. Paradoxalt nog har det försämrade kostintaget följt i takt med det ökade välståndet. Det betyder att vi använder allt mindre av sädesprodukter, potatis, rotfrukter och baljväxter och alltmer fett, framför allt animaliefetter och socker. Vårt förändrade levnadssätt har också inneburit att många måltider hoppas över och att matlagning i hemmet sker i betydligt mindre omfattning än tidigare. Den mesta födan som intas har i livsmedelsindustrin genomgått en rad beredningsprocesser.

De förändrade kostvanorna har bl. a. inneburit att kroppsvikten har ökat i de flesta åldersgrupper men mest bland de yngre. Inte mindre än 75 % av dagens värnpliktiga uppges vara överviktiga.

Många människor vet med sig att de slarvar med kosten och kompletterar med vitamin- och mineraltabletter. Under 1986 sålde apoteken och hälsokostbranschen sådana preparat för 340 milj. kr. Hälsokostbranschen har för

övrigt fördubblat sin omsättning under de senaste fem åren och är nu totalt uppe i 950 milj. kr. om året.

Naturligtvis kan vi inte från samhällets sida stå handfallna inför en utveckling som går ut över såväl folkhälsan som samhällsekonomin. Alla de larmrapporter och undersökningsresultat som kommit fram ger oss klart besked. För en bättre utveckling måste dagens och morgondagens konsumenter få en förbättrad kunskapsgrund att stå på.

I rapporten "Hälso- och sjukvård inför 90-talet" (HS 90) sägs bl. a. att "ökade kunskaper inom befolkningen om kostvanor som befrämjar en god hälsa är ett medel för kost- och livsmedelspolitiken. Därför behövs insatser inom det utbildningspolitiska området så att man inom förskola, gymnasium och i det frivilliga studiet arbetet och vid högskolorna ger hälsofrågorna och då bl. a. kostfrågorna en framskjutande ställning".

Det synsätt som kommit till uttryck i HS 90 har dess värre inte slagit igenom i utbildningspolitiken. För hela grundskolan har hemkunskapen totalt 6 veckotimmar att jämföra med exempelvis slöjd som har 16 timmar. Konsumtionslinjerna på gymnasieskolan förefaller gå en osäker framtid till mötes, och på övriga gymnasielinjer förekommer knappast alls någon kost- och konsumentkunskap. I dessa ämnen får således endast ca 10 % av gymnasieeleverna någon utbildning.

Det måste tyvärr konstateras att dagens skola inte ger eleverna nödvändig "vardagskunskap". Våra ungdomar står alltså dåligt rustade för att kunna förbättra de dåliga matvanor som svenska folket lagt sig till med.

Det är därför av största vikt att riksdagen nu fattar sådana beslut på det utbildningspolitiska området så att kost-, hem- och konsumentkunskap får en kraftigt ökad status.

Det måste komma till uttryck inom lärarutbildningen, genom ett utökat antal timmar i hemkunskap i grundskolan och genom att kost- och konsumentkunskap ingår i gymnasieskolans samtliga linjer.

För grundskolläroverutbildningen anser vi att hemkunskap/teknik bör vara en synnerligen lämplig kombination och att denna därför skall ingå som ett alternativ vad gäller den valfria ämnesfördjupningskursen om 20 poäng.

Hemställen

Med stöd av det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördjupningskurs i hemkunskap/teknik i grundskolläroverutbildningen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utökat antal veckotimmar i hemkunskap i grundskolan,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kost- och konsumentkunskap skall ingå i gymnasieskolans alla linjer.

Stockholm den 25 januari 1988

Rosa Östh (c)

Kersti Johansson (c)